

นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีวินัยในตนเอง มีมารยาทในสังคม
และการรักการอ่านของนักเรียนโรงเรียนเมืองชลพณิชยการ

เกษร วุฒิสินธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ตุลาคม 2552

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ เกษร วุฒิสินธ์ ฉบับนี้แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ดร.สุเมธ งามกนก)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(บาทหลวง ดร.เถื้อชัย จันทร์ไพบี)

..... กรรมการ
(ดร.สุเมธ งามกนก)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ทับศรี)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร)

วันที่ 25 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2552

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำภาคปลาย ปีการศึกษา 2551

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.สุเมธ งามนกนก ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกลีกร กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.ฉลอง ทับศรี รศ.ดร. วิจิต สุรัตน์เรืองชัย รศ.ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม ดร.ประชา อินัง อาจารย์วุฒิสักดิ์ ชีรวิทย์ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.สิทธิพงษ์ ภูมิภักดีพรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองชลพาณิชย์การ ที่ให้การสนับสนุนด้านทุนการศึกษาอีกทั้งให้เวลาในการศึกษาแก่ผู้วิจัย รวมถึงให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยด้วยดีตลอดมา และขอขอบใจครู ผู้ปกครอง และนักเรียน โรงเรียนเมืองชลพาณิชย์การ ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาทุกท่าน ตลอดจนผู้มีอุปการคุณต่อผู้วิจัยที่ได้ให้กำลังใจ ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือตลอดมา และขอขอบคุณบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ให้ทุนอุดหนุนและส่งเสริมวิทยานิพนธ์ในการวิจัยในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันอาจมีได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา ครูอาจารย์ทุกท่าน และมีผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย

เกษร วุฒิสินธ์

49911109: สาขาวิชา: เทคโนโลยีการศึกษา; กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา)

คำสำคัญ: นวัตกรรมการศึกษา/ การมีส่วนร่วม/ นักเรียนโรงเรียนเมืองชลพาณิชย์การ

เกษร วุฒิสินธ์: นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีวินัยในตนเอง มีมารยาทในสังคม และการรักการอ่าน ของนักเรียนโรงเรียนเมืองชลพาณิชย์การ (EDUCATIONAL INNOVATION FOR DEVELOPING DESIRABLE CHARACTERISTICS ON SELF – DISCIPLINE, SOCIAL – MANNERS AND GOOD READING HABITS OF STUDENTS AT MUANG CHON COMMERCIAL SCHOOL) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: สุเมธ งามกนก, กศ.ค. มนตรี เข้มกลีกร, กศ.ค. 175 หน้า. ปี พ.ศ. 2552.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างนวัตกรรม นำไปปฏิบัติและประเมินผลนวัตกรรม โดยอาศัยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม การวิจัยแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) จากครู 40 คน นักเรียน 305 คน และผู้ปกครอง 305 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 3 ด้าน มีจำนวน 24 ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าวิกฤติ

ผลการวิจัยพบว่า

1. นวัตกรรมที่พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมเรื่องระเบียบวินัยการแต่งกาย ด้านสังคมเรื่องมารยาทในสังคมและด้านการเรียนรู้เรื่องรักการอ่านของนักเรียนโรงเรียนเมืองชลพาณิชย์การ มี 16 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเด็กดีศรี ม.ช.พ. กิจกรรมรณรงค์การแต่งกาย กิจกรรมการตรวจแถว กิจกรรมประกวดห้องเรียนแต่งกายดี กิจกรรมยามเช้า กิจกรรมรณรงค์การไหว้ กิจกรรมการอบรมมารยาท กิจกรรมทำสมาธิในห้องเรียน กิจกรรมประกวดมารยาท กิจกรรมทำบุญวันพระ กิจกรรมบวชธรรมจารีณี กิจกรรมอ่านได้บันทึกดี กิจกรรมแกนนำนักอ่าน กิจกรรมประกวดสุดยอดนักอ่าน กิจกรรมเสียงตามสาย และ กิจกรรมงานศิลป์ที่สร้างสรรค์ โดยอาศัยแนวคิด คือ การสร้างกระแสนิยมในสังคม การใช้ตัวแบบ การเสริมแรง และการจัดสภาพแวดล้อม

2. นักเรียนมีระดับการปฏิบัติพฤติกรรมของนักเรียนต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมเรื่องระเบียบวินัยการแต่งกาย ด้านสังคมเรื่องมารยาทในสังคมและด้านการเรียนรู้เรื่องรักการอ่าน และโดยภาพรวมของนักเรียนก่อนปฏิบัติกิจกรรมและหลังปฏิบัติกิจกรรม แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

49911109: MAJOR: EDUCATIONAL TECHNOLOGY; M.Ed.

(EDUCATIONAL TECHNOLOGY)

KEYWORDS: EDUCATIONAL INNOVATION/ PARTICIPATORY ACTION/

MUANG CHON COMMERCIAL SCHOOL

KEASORN WUTTISIN: EDUCATIONAL INNOVATION FOR DEVELOPING DESIRABLE CHARACTERISTICS ON SELF – DISCIPLINE, SOCIAL – MANNERS AND GOOD READING HABITS OF STUDENTS AT MUANG CHON COMMERCIAL SCHOOL) ADVISORY COMMITTEE: SUMET NGAMKANOK, Ed.D, MONTREE YANKASIKORN, Ed.D. 175 P. 2009.

The purposes of this research were to develop, to implement, and to evaluate an innovation by using the process of Participatory Action Research (PAR). The sample, derived by means of systematic random sampling from 40 teachers, 305 students, and 305 parents.

The instruments used for collecting the data included a 24 item rating – scale questionnaire and an interview form on 3 aspects of desirable characteristics. Mean, standard deviation and t – test were statistical devices employed for the data analysis.

The findings revealed as follows:

1. The innovation for morality desirable characteristics development on dressing rule and discipline, social manners and good reading habits of students at Muang Chon Commercial School consisted of 16 activities, namely MCS Good Students, Dressing Campaign, Student Row Checking, Good Dressing Class Competition, Morning Activities, Paying Respect Competition, Manner Training, Classroom Mediation, Manner Competition, Merit – Making on Buddhist Sabbath Day, Lord Buddha Follower Ordination, Read and Record, Leaders of Readers, Best Reader Competition, Broadcasting Competition, and Creative Artists. These activities were initiated on the basis of constructing social trends, usage of models, reinforcement, and arrangement of environmental surroundings.

2. The students' overall behavioral performance level of morality desirable characteristics development on dressing rule and discipline, social manners and good reading habit before performing activities was found significantly different from that of after performing activities at the significance level of .05.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม.....	7
คุณลักษณะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะศึกษา.....	8
สถานศึกษาและคุณลักษณะที่เลือก.....	15
แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย.....	19
การพัฒนากลยุทธ์และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	34
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	41
การเรียนรู้และหลักการจัดการเรียนรู้.....	49
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	56
3 วิธีดำเนินการวิจัย	65
ขั้นตอนการวิจัย	65
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	89

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	90
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์จากการนำนวัตกรรมไปใช้	90
ตอนที่ 1 ผลการเตรียมนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรม ด้านสังคม และด้านการเรียนรู้.....	91
ตอนที่ 2 ผลการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรม ด้านสังคม และด้านการเรียนรู้.....	91
ตอนที่ 3 ผลการปฏิบัติการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรม ด้านสังคม และด้านการเรียนรู้.....	99
ตอนที่ 4 ผลการประเมินผลการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรม ด้านสังคม และ ด้านการเรียนรู้.....	104
5 สรุปและอภิปรายผล	128
สรุปผลการวิจัย.....	129
อภิปรายผลการวิจัย.....	132
ข้อเสนอแนะ.....	138
บรรณานุกรม	139
ภาคผนวก.....	148
ภาคผนวก ก	149
ภาคผนวก ข	156
ภาคผนวก ค	159
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	175

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 วิธีการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์	50
2 ตารางแสดงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์	52
3 แสดงแนวคิดและขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมที่พัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรม ด้านสังคม และด้านการเรียนรู้	67
4 พฤติกรรมแสดงตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์	75
5 แสดงขั้นตอนการดำเนินงานและผู้รับผิดชอบกิจกรรม	79
6 แสดงผลขั้นตอนการดำเนินงานและกิจกรรมที่พัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรม ด้านสังคม และด้านการเรียนรู้	93
7 แสดงผลการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะที่พัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรม ด้านสังคม และด้านการเรียนรู้	99
8 คะแนนเฉลี่ย ความเที่ยงเบนมาตรฐานและระดับ ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมเรื่องระเบียบวินัยการแต่งกายโดยครูประเมิน	105
9 คะแนนเฉลี่ย ความเที่ยงเบนมาตรฐานและระดับ ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมเรื่องระเบียบวินัยการแต่งกายโดยผู้ปกครองประเมิน	106
10 คะแนนเฉลี่ย ความเที่ยงเบนมาตรฐานและระดับ ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมเรื่องระเบียบวินัยการแต่งกายโดยนักเรียนประเมิน	107
11 สรุปผลคะแนนเฉลี่ย ความเที่ยงเบนมาตรฐานและระดับ ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมเรื่องระเบียบวินัยการแต่งกาย	108
12 คะแนนเฉลี่ย ความเที่ยงเบนมาตรฐานและระดับ ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสังคมเรื่องมารยาทโดยครูประเมิน	109
13 คะแนนเฉลี่ย ความเที่ยงเบนมาตรฐานและระดับ ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสังคมเรื่องมารยาทโดยผู้ปกครองประเมิน	110
14 คะแนนเฉลี่ย ความเที่ยงเบนมาตรฐานและระดับ ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสังคมเรื่องมารยาทโดยนักเรียนประเมิน	111
15 สรุปผลคะแนนเฉลี่ย ความเที่ยงเบนมาตรฐานและระดับ ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสังคมเรื่องมารยาทในสังคม	112

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
16 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับ ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านการเรียนรู้เรื่องรักการอ่านโดยครูประเมิน	113
17 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับ ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านการเรียนรู้เรื่องรักการอ่านโดยผู้ปกครองประเมิน	114
18 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับ ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านการเรียนรู้เรื่องรักการอ่านโดยนักเรียนประเมิน	115
19 สรุปผลคะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับ ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านการเรียนรู้เรื่องรักการอ่าน	116
20 ผลการเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมเรื่องระเบียบวินัย การแต่งกายโดยครูประเมิน	117
21 ผลการเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมเรื่องระเบียบวินัย การแต่งกายโดยผู้ปกครองประเมิน	118
22 ผลการเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมเรื่องระเบียบวินัย การแต่งกายโดยนักเรียนประเมิน	119
23 ผลการเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสังคมเรื่องมารยาท โดยครูประเมิน	120
24 ผลการเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสังคมเรื่องมารยาท โดยผู้ปกครองประเมิน	121
25 ผลการเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสังคมเรื่องมารยาท โดยนักเรียนประเมิน	122
26 ผลการเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการเรียนรู้เรื่องรักการอ่าน โดยครูประเมิน	123
27 ผลการเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการเรียนรู้เรื่องรักการอ่าน โดยผู้ปกครองประเมิน	124
28 ผลการเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการเรียนรู้เรื่องรักการอ่าน โดยนักเรียนประเมิน	125

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
29	สรุปผลเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติ พฤติกรรมของนักเรียนต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ประเมิน โดยครู..... 126
30	สรุปผลเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติ พฤติกรรมของนักเรียนต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ประเมินโดยผู้ปกครอง... 126
31	สรุปผลเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติ พฤติกรรมของนักเรียนต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ประเมิน โดยนักเรียน 127
32	สรุปผลเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติ พฤติกรรมของนักเรียนต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งสามด้าน ประเมินโดยครู ผู้ปกครองและนักเรียน 127
33	แสดงค่าIOC ของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์..... 157
34	แสดงค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์วิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS for Windows 158

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แสดงการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ ในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	44
2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้าน นักวิจัย นักพัฒนาหรือเอกชนก่อนและหลัง.....	45
3 ขั้นตอนการพัฒนาวัฒนธรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีวินัยในตนเอง มีมารยาทในสังคม และการรักการอ่าน ของนักเรียนโรงเรียนเมืองชลพิทยการ	87